

Vlaamse Commissie voor
Wetenschappelijke Integriteit
Flemish Commission for Research Integrity

Voorwoord bij het jaarverslag 2021

5 mei 2022

Beste lezer

2021 was een scharnierjaar voor de VCWI: de negenkoppige commissie werd in oktober opnieuw samengesteld met slechts twee leden overlap tussen de vorige en de nieuwe samenstelling. Vijf van de zeven afzwaaiers waren er al bij sinds de opstart van de VCWI in 2013, waaronder voorzitter-sinds-het-eerste-uur André Van Steirteghem. Ze hebben door hun serene werk en toewijding de VCWI voorzien van haar huidige geloofwaardigheid en autoriteit. Als nieuwe leden zijn we fier in hun voetstappen te mogen treden en we willen hen uitdrukkelijk bedanken voor hun inzet. Dat geldt in het bijzonder voor erevoorzitter André Van Steirteghem.

Hij maakte samen met de leden de stand van het landschap wetenschappelijke integriteit op, na acht jaar VCWI. Hun diagnose is verwerkt in de voordracht van de erevoorzitter op het *Research integrity in Belgium*-event van 22 oktober. Daarin signaleerde André Van Steirteghem zes aandachtspunten, die de aandacht van de instellingen verdienen: (i) auteurschap; (ii) beoordeling van onderzoekers; (iii) training; (iv) rol van het juridische; (v) harmonisering CWI-praktijken en -reglementen; en (vi) conflict of interest. Deze kwamen de voorbije jaren ook al aan bod in het voorwoord bij het jaarverslag. Dit jaar gooien we het over een andere boeg.

Op de volgende pagina's leest u het jaarverslag van de VCWI. Bij het diagonaal lezen zal deze zin niet meteen opvallen, maar hij is markant: "*De VCWI werkte in 2021 uitzonderlijk geen rapporten uit met een tweede advies.*" Dat er geen adviesvragen binnenkwamen die tot een tweede advies leidden, is geleden van 2014, het eerste volledige werkjaar van de VCWI. Toen maakte een ongelukkige reglementsbeplanning het moeilijk voor sommige melders bij een CWI om een tweede advies te vragen.

De vier dossiers werden niet behandeld omdat er daar (telkens andere) redenen toe waren: een laattijdige aanvraag, een vroegtijdige (nog geen CWI-advies), een heropening door CWI en een adviesvraag over auteursvolgorde, dewelke niet grondig onderzocht was door de CWI. Bij de beslissingen om niet te behandelen was de scherprechter steeds het reglement, dat de instellingen overeenkwamen om het mandaat van de VCWI af te bakenen. In één geval – waar we de tweedeadviesvraag wat later dan 30 dagen na het CWI-advies kregen – betreurden we dat we die onontvankelijk moest verklaren. Daardoor geïnspireerd wil de VCWI een verduidelijking en twee aanbevelingen aan CWI's formuleren, teneinde de (korte) dertigdagentermijn van ontvankelijkheid zo draaglijk mogelijk te maken:

1. Een tweedeadviesvraag moet niet gestoffeerd zijn. Het is voldoende dat een partij uit de CWI-procedure aan de VCWI een tweede advies vraagt, door enkel die vraag te stellen en het CWI-advies mee te sturen. Een argumentatie waarom een tweede advies nodig is, kan later

nagestuurd worden. De datum van de loutere aanvraag van een tweede advies is bepalend voor de ontvankelijkheid. Dit wordt ook zo gecommuniceerd in de checklist voor tweedeadviesaanvragen op de VCWI-website.

2. De VCWI raadt CWI's aan om een "voorlopig" CWI-advies te delen met de partijen. Daarop kunnen ze feitelijke onjuistheden opmerken en andere reacties geven, waarna de CWI eventuele aanpassingen kan doen om tot een "definitief" CWI-advies te komen. Omdat een voorlopig CWI-advies vaak de strekking aangeeft van het definitieve, krijgen partijen zo meer tijd om de wenselijkheid van een tweedeadviesaanvraag af te wegen.
3. De VCWI vraagt de CWI's om in CWI-reglementen en voorlopige CWI-adviezen steeds aan te geven dat de VCWI bestaat als tweedeadviesorgaan, met vermelding van de dertigdagentermijn vanaf communicatie van het CWI-advies.

Dat geen van de vier binnengekomen adviesvragen tot een behandeld dossier heeft geleid, lijkt toeval te zijn. Dat er *slechts* vier tweedeadviesaanvragen¹ kwamen in 2021, zegt misschien iets over de CWI-dossiers, maar wat? Is het werk van de CWI's zo zorgvuldig dat er weinig nood is aan tweede adviezen? Of is het totale aantal CWI-dossiers erg beperkt? We vermoeden dat beide verklaringen waarheid dragen, maar weten het niet zeker. De universiteiten die een jaarverslag van hun CWI publiceren, zijn in de minderheid. En in Vlaanderen zijn de CWI's niet verplicht hun dossiers aan te melden bij de VCWI, zoals het geval is in bijvoorbeeld Finland. Dat maakt het uitdagend om het landschap inzichtelijk te overschouwen. *Als VCWI willen we de instellingen aanmoedigen om jaarlijks transparant te communiceren over de werking van hun CWI, bijvoorbeeld met een jaarverslag.*

Midden maart '22 bracht Pano op Canvas (VRT) een reportage over machtsmisbruik en machtsverhoudingen aan de universiteiten. Daarin werden getuigenissen opgevoerd over het gedrag van twee professoren uit verschillende universiteiten. Ook schendingen van wetenschappelijke integriteit (zoals verdiend auteurschap onthouden) kwamen in de marge aan bod. Gesuggereerd werd dat de universiteitsprocedures om met uitwassen van machtsmisbruik om te gaan, niet op punt staan: ze slepen te lang aan, de maatregelen lijken "*too little, too late*", slachtoffers worden gebrekkig geïnformeerd en er zijn grote drempels om een officiële klacht in te dienen. Dat mag geen verrassing zijn. Het strookt met de internationale literatuur over klokkenluiders: bijna alle klokkenluiders, ook in de academische wereld, ondervinden nadelige gevolgen van hun melding. Het is denkbaar dat dit afschrik-effect ook van toepassing is op wie overweegt een vermeende inbreuk op de wetenschappelijke integriteit te melden (zeker als het persoonlijk voordeel beperkt is). Dat is overal zo. Internationale organen roeren zich om er iets aan te doen, want een goed functionerend "whistleblower management system" (waarvan de klachtenprocedure een deel is) is een meerwaarde. Een laagdrempelig meldpunt, een goede klachtenbehandeling en tijdige, slagkrachtige maatregelen (die ook verder kijken dan de case) kunnen de universiteit systemisch verbeteren. De International Standard Organization publiceerde in 2021 de ISO Guideline 37002 over Whistleblower Management Systems, het Europees Parlement nam de EU-directieve aan over klokkenluidersregelingen en het European Network of Research Integrity Offices legt momenteel de laatste hand aan haar ENRIO Handbook on Whistleblower Protection in Research Integrity. *Als VCWI willen we de instellingen aanmoedigen om die bronnen ter hand te nemen en hun systemen (voor wetenschappelijke integriteit, maar niet enkel deze) te verbeteren zodat ze nóg efficiënter systemische gebreken kunnen detecteren en frustraties oplossen.* Zo zal de universiteit uiteindelijk een betere plaats worden om te werken en om wetenschappelijk verantwoord onderzoek te verrichten.

– De leden van de VCWI

¹ Ter vergelijking: in Nederland behandelt tweedeadviesorgaan LOWI 20 à 25 dossiers per jaar.

Vlaamse Commissie voor
Wetenschappelijke Integriteit
Flemish Commission for Research Integrity

Jaarverslag 2021

5 mei 2022

De VCWI

Op 7 oktober 2013 werd de Vlaamse Commissie voor Wetenschappelijke Integriteit (VCWI) formeel ingesteld. Dit orgaan van negen hoogleraren, een juridisch adviseur en een secretaris is het Vlaams-brede aanspreekpunt voor verantwoordelijk onderzoek. De VCWI kan algemene adviezen uitbrengen over wetenschappelijke integriteit en kan een tweede advies geven over klachtendossiers die voorheen al behandeld werden door de Commissie Wetenschappelijke Integriteit van een universiteit of andere wetenschappelijke instelling. In 2020 erkenden 20 instellingen de adviesbevoegdheid van de VCWI. De KVAB huisvest de VCWI – dat betekent dat een KVAB-beleidsmedewerker de functie van secretaris waarneemt en dat de vergaderingen en hoorzittingen doorgaan in het Paleis der Academiën in Brussel.

1 Wijzigingen bij de aangesloten instellingen

In 2021 traden er geen nieuwe instellingen toe bij de 20 instellingen die de VCWI al erkenden. Deze 20 instellingen erkennen de VCWI (met datum van erkenningsbrief).

Oprichtende instellingen (8)

Academiën (2)

- ☞ Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten (KVAB)
- ☞ Koninklijke Academie voor Geneeskunde van België (KAGB)

Universiteiten (5)

- ☞ KU Leuven
- ☞ UAntwerpen
- ☞ UGent
- ☞ UHasselt
- ☞ VUB

Onderzoeksfinancier (1)

- ☞ FWO

Andere onderzoeksinstituten (12)

Strategische onderzoekscentra (4)

- ☞ VITO (13 december 2013)
- ☞ Imec (6 maart 2014)
- ☞ VIB (17 april 2014)
- ☞ Flanders Make (26 januari 2015)

Wetenschappelijke instellingen van de Vlaamse Overheid (4)

- ☞ ILVO (15 januari 2015)
- ☞ INBO (10 juni 2016)
- ☞ Agentschap Onroerend Erfgoed (25 oktober 2016)
- ☞ Agentschap Plantentuin Meise (17 oktober 2017)

Hogeronderwijsinstellingen en andere (4)

- ☞ ITG (27 augustus 2014)
- ☞ VLIZ (5 oktober 2017)
- ☞ HOGENT (21 januari 2019)
- ☞ Vlerick Business School (15 oktober 2019)

2 Wijzigingen samenstelling VCWI en comité van toezicht

In 2021 stonden hersamenstellingen gepland omdat de mandaten in VCWI en comité van toezicht beide vier jaar duren en afliepen in 2021.

Onafhankelijk van deze ledenwissels was er in 2021 opnieuw een wissel op het VCWI-secretariaat. Op 30 maart 2021 verliet Chris Bessemans de VCWI. Vanaf 1 april 2021 werd Bert Seghers opnieuw secretaris van de VCWI. Hij was dat al van 2014 tot september 2020, maar werkte zes maand voor de UGent.

2.1 Vlaamse Commissie voor Wetenschappelijke Integriteit

De mandaten van leden van de VCWI duren vier jaar en de totale duur van een aanstelling mag tien jaar niet overschrijden. Het eerste mandaat van de leden liep van de oprichting op 7 oktober 2013 tot en met 6 oktober 2017, het tweede van 7 oktober 2017 tot en met 6 oktober 2021. Het comité van toezicht, verantwoordelijk voor de aanstelling van de leden, is twee keer online samengekomen in 2021 om een nieuwe samenstelling op te maken, daarbij beroep doend op voordrachten uit de universiteiten en strevend naar evenwichten in disciplines, affiliaties en gender.

De volgende hoogleraren werden aangesteld als nieuwe leden van de VCWI:

- ✎ Kristel Beyens (criminologie, VUB)
- ✎ Tom Coenye (microbiologie, UGent)
- ✎ Ann Cuypers (milieubiologie, UHasselt)
- ✎ Guy De Tré (computerwetenschappen / databankspecialist UGent)
- ✎ Walter Sevenhans (fysica, UAntwerpen)
- ✎ Lieve Van den Block (levenseindezorg, VUB)
- ✎ Frank Willaert (neerlandistiek, UAntwerpen)

Deze VCWI-leden nemen een hernieuwd mandaat op:

- ✎ Gert Storms (cognitieve psychologie, KU Leuven) – voortaan als voorzitter
- ✎ Séverine Vermeire (gastro-enterologie, KU Leuven / UZ Leuven)

Deze hoogleraren verlieten de VCWI in oktober 2021:

- ✎ André Van Steirteghem (reproductieve geneeskunde, VUB/UZ Brussel) – voorzitter 2013-2021
- ✎ Jan De Houwer (psychologie, UGent) – lid 2013-2021
- ✎ Steven Gillis (taalkunde, UAntwerpen) – lid 2013-2021
- ✎ Els Van Damme (plantenbiochemie, UGent) – lid 2013-2021
- ✎ Sabine Van Doorslaer (materiaalfysica, UAntwerpen) – lid 2013-2021
- ✎ Ivo Lambrichts (regeneratieve geneeskunde, UHasselt) – lid 2017-2021
- ✎ Ann Nowé (computerwetenschappen / artificiële intelligentie, VUB) – lid 2017-2021

De voorzitter van het comité van toezicht inaugureerde de leden van de nieuw samengestelde VCWI en bedankte de afscheidnemende VCWI-leden op het event van 22 oktober 2021 (zie verder). Daarbij was er bijzondere aandacht voor afzwaaiend voorzitter André Van Steirteghem, die de VCWI voortreffelijk geleid heeft in de acht beginjaren.

Samenstelling VCWI tot en met 6 oktober 2021

Voorzitter Prof. em. André Van Steirteghem (Biomedische wetenschappen)
Overige leden Prof. Jan De Houwer (Sociale en humane wetenschappen)

	Prof. Steven Gillis (Sociale en humane wetenschappen)
	Prof. Ivo Lambrechts (Biomedische wetenschappen)
	Prof. Ann Nowé (Exacte en toegepaste wetenschappen)
	Prof. Gert Storms (Sociale en humane wetenschappen)
	Prof. Els Van Damme (Exacte en toegepaste wetenschappen)
	Prof. Sabine Van Doorslaer (Exacte en toegepaste wetenschappen)
	Prof. Séverine Vermeire (Biomedische wetenschappen)
Juridisch advies	Prof. David D'Hooghe (KU Leuven / Stibbe)
Secretaris	Dr. Chris Bessemans (KVAB) [tot 30.03.2021] / Bert Seghers (KVAB) [vanaf 1.04.2021]

Samenstelling VCWI vanaf 7 oktober 2021

Voorzitter	Prof. Gert Storms (Sociale en humane wetenschappen)
Overige leden	Prof. Kristel Beyens (Sociale en humane wetenschappen)
	Prof. Tom Coenye (Biomedische wetenschappen)
	Prof. Ann Cuypers (Exacte en toegepaste wetenschappen)
	Prof. Guy De Tré (Exacte en toegepaste wetenschappen)
	Prof. em. Walter Sevenhans (Exacte en toegepaste wetenschappen)
	Prof. Lieve Van den Block (Biomedische wetenschappen)
	Prof. Séverine Vermeire (Biomedische wetenschappen)
	Prof. em. Frank Willaert (Sociale en humane wetenschappen)
Juridisch advies	Prof. David D'Hooghe (KU Leuven / Stibbe)
Secretaris	Bert Seghers (KVAB)

2.2 Comité van toezicht

Van de vertegenwoordigers van de stichtende instellingen in het comité van toezicht liep ook het (onbeperkt verlengbare) mandaat af. Vijf van de acht instellingen verlengden het mandaat van de zittende vertegenwoordiger, drie instellingen duidden een nieuwe vertegenwoordiger aan in het comité van toezicht: UGent (Ignace Lemahieu verving Dominique Willems), KAGB (Geert Leroux-Roels verving Roger Bouillon) en KVAB, die volgens het reglement de voorzitter levert (Elisabeth Monard verving Jacques Willems). In principe wisselden de mandaten vanaf 4 juli 2021, maar het comité van toezicht vergaderde in 2021 niet meer na die datum.

Samenstelling comité van toezicht tot en met 3 juli

Voorzitter	Prof. Jacques Willems (KVAB)
Ondervoorzitter	Prof. Roger Bouillon (KAGB)
Overige leden	Prof. Johan De Tavernier (KU Leuven)
	Prof. Dirk Snyders (UAntwerpen)
	Prof. Dominique Willems (UGent)
	Prof. Ken Haenen (UHasselt)
	Prof. Filiep Deruyck (VUB)
	Dr. Hans Willems (FWO)

... vanaf 4 juli 2021

	Prof. em. Elisabeth Monard (KVAB)
	Prof. Geert Leroux-Roels (KAGB)
	Prof. Johan De Tavernier (KU Leuven)
	Prof. Dirk Snyders (UAntwerpen)
	Prof. Ignace Lemahieu (UGent)
	Prof. Ken Haenen (UHasselt)
	Prof. Filiep Deruyck (VUB)
	Dr. Hans Willems (FWO)

Het Comité van Toezicht vergaderde op 5 mei (aktenaam jaarverslag) en op 9 juni (hersamenstelling) 2021. De nieuwe leden van het comité van toezicht werden met raadgevende stem betrokken bij de besprekingen voor de vernieuwde samenstelling van de VCWI.

3 Algemene adviezen

De VCWI kan, op verzoek van instellingen of op eigen initiatief, adviseren over onderwerpen die betrekking hebben op wetenschappelijke integriteit. Na adviezen in 2020 over de CWI-werking tijdens de pandemie, *author contribution statements* en de ALLEA-code, bracht de VCWI geen nieuwe algemene adviezen uit in 2021.

Op het publieksevenement van 22 oktober 2021 maakte afscheidnemend voorzitter André Van Steirteghem een stand van het landschap wetenschappelijke integriteit op, na acht jaar VCWI. Daarin signaleerde hij zes aandachtspunten, die de aandacht van de instellingen verdienen: (i) auteurschap; (ii) beoordeling van onderzoekers; (iii) training; (iv) rol van het juridische; (v) harmonisering CWI-praktijken en -reglementen; en (vi) conflict of interest. De inhoud van de voordracht werd wel gepubliceerd op de website (bij ontmoetingsdagen), maar geldt niet officieel als een algemeen advies.

4 Behandeling van tweedeadviesaanvragen

In 2021 kwamen vier tweedeadviesaanvragen binnen op het adres van de VCWI (dossiers 2021-A t.e.m. 2021-D). De VCWI werkte in 2021 uitzonderlijk geen rapporten uit met een tweede advies. Met de jaarwisseling 2021-2022 was de behandelingstermijn nog lopende van één dossier (2021-B), maar het is al opgenomen in dit jaarverslag omdat de beslissing om de behandeling te staken al genomen was vóór de jaarwisseling.

In de volgende geanonimiseerde samenvattingen bedoelen we met *melder* steeds de persoon die het vermoeden van inbreuk meldde bij de CWI en met *betrokkene* de persoon wiens integriteit in vraag werd gesteld. De *tweedeadviesaanvrager* is diegene die een verzoek richtte aan de VCWI – dit kan zowel de melder als de betrokkene of de instelling zelf zijn.

Dossier 2021-A

De VCWI ontving een aanvraag tot tweede advies in april 2021, weliswaar veertig dagen na de communicatie van het CWI-advies – dit is tien dagen later dan ontvankelijkheidsvoorwaarden vereisen. De tweedeadviesaanvrager was hoogzwanger en deeltijds arbeidsongeschikt om medische redenen, waardoor zij aangaf onvoldoende tijd te hebben gehad om op tijd een tweedeadviesaanvraag voor te bereiden. Hoewel de leden van de VCWI groot begrip toonden voor de redenen van de laattijdigheid, verklaarde de VCWI de aanvraag onontvankelijk, overeenkomstig het reglement.

Deze beslissing was de enige die door het reglement gerechtvaardigd kon worden, maar de leden van de VCWI betreurden deze beslissing te hebben moeten nemen. Als gevolg daarvan formuleerde de VCWI een verduidelijking en twee aanbevelingen aan CWI's om het (korte) tijdsvenster van ontvankelijkheid zo draaglijk mogelijk te maken (zie voorwoord bij het jaarverslag).

Dossier 2021-B

In juli 2021 vroeg iemand een tweede advies. De VCWI besliste deze te behandelen, maar kreeg na die beslissing bericht dat de CWI van de instelling het dossier had heropend, een nieuwe onderzoekscommissie had samengesteld en het onderzoek ten gronde zou voeren. Omdat het niet zinvol zou zijn dat de VCWI hetzelfde zou doen, besliste de VCWI om de behandeling van dit dossier te staken. De aanvrager had de VCWI opnieuw kunnen contacteren nadat de CWI tot een nieuw CWI-advies gekomen was (in 2022), maar deed dit niet.

Dossier 2021-C

Na twee weken eerder een klacht te hebben neergelegd bij een CWI, vraagt iemand in juli 2021 de VCWI om met hoogdringendheid op te treden, omdat een door vermeende belangenverstremgeling betwist onderzoeksresultaat de wetenschappelijke evidentie vormt voor een overheidsbeslissing, die in de dagen volgend op de tweedeadviesaanvraag verwacht wordt. De CWI van de instelling communiceerde al dat ze de melding zou behandelen, conform het eigen reglement binnen de zes maanden. De melder-tweedeadviesaanvrager stelt de traagheid van de CWI in vraag, gezien de actuele context.

De VCWI verklaarde de adviesvraag onontvankelijk, omdat de CWI-procedure nog niet was doorlopen en er dus nog geen CWI-advies was (eerste ontvankelijkheidscriterium). Zonder een inhoudelijk standpunt in te nemen schatte ze in dat de hoogdringendheid eerder van toepassing was op vervolgonderzoek of tegenexpertises, dan op een grondig CWI-onderzoek naar belangenverstremgeling en de vermeende vertekening van onderzoeksresultaten erdoor.

Dossier 2021-D

In oktober 2021 kreeg de VCWI een tweedeadviesvraag over een behandeld dossier aangaande een niet-toegekend auteurschap. De CWI oordeelde dat de melder wél auteurschap verdiende. De onderzoeksleider deed daarop een voorstel van auteursvolgorde, waarvan de CWI aangaf zich erin te kunnen vinden. De melder kan zich niet vinden in de auteursvolgorde van het herstelvoorstel en vraagt enkel daarover een tweede advies.

De VCWI besliste deze tweedeadviesvraag niet te behandelen (zie art. 16, §1 VCWI-reglement), om de volgende redenen:

1. Het CWI-onderzoek naar aanleiding van de oorspronkelijke klacht is ten gronde gevoerd over de vraag of auteurschap gepast zou geweest zijn. De voorgestelde auteursvolgorde is geen resultaat van een autonome beoordeling door de CWI, na haar onderzoek. Het voorstel van de onderzoeksleider kwam er immers pas nadat het ontwerp van CWI-advies al verstuurd was. De tweedeadviesaanvraag betreft dan ook een aangelegenheid (de auteursvolgorde) die door de CWI niet ten gronde werd onderzocht. Het komt de VCWI reglementair niet toe om dit – voor het eerst – zelf ten gronde te onderzoeken (artikel 14, §4 VCWI-reglement).
2. De CWI is, naast het onderzoek van de klacht, ook verantwoordelijk voor de opvolging of remediëringstraject. In essentie is de tweedeadviesvraag naar auteurspositie een vraag naar welk herstel best gegeven kan worden aan een vastgestelde inbreuk.
3. In dit geval is het voor de VCWI niet mogelijk om de best gepaste auteursvolgorde te bepalen. Het zou een huzarenwerk zijn om vast te stellen wie welke bijdragen leverde aan het artikel en het onderzoek dat erin gerapporteerd wordt. Zelfs met die kennis zou de VCWI de rangorde van de tweedeadviesaanvrager in de auteurslijst kunnen bepalen, omdat die niet afhangt van vaste regels over bijdragen, maar van afspraken en disciplinespecifieke gebruiken. De auteursvolgorde op een eerdere publicatie, de geïnvesteerde tijd, het author contribution statement noch een beoordelingsscore vormen op zichzelf solide argumenten om een bepaalde volgorde te rechtvaardigen. De VCWI heeft in dit specifieke dossier dan ook geen handvaten om tot een onderbouwde uitspraak over auteursvolgorde te komen. (Dit geval sluit niet uit dat de VCWI zich in andere gevallen wel zou kunnen uitspreken over auteursvolgorde als een kwestie van wetenschappelijke integriteit.)

Naast haar beslissing om niet te behandelen, gaf de VCWI nog vrijblijvend het advies aan de CWI om het hersteltraject verder te zetten, door met de partijen in dialoog te gaan om tot een gedragen beslissing te komen over de auteursvolgorde en het author contribution statement. De CWI liet weten dat uiteindelijk een compromisoplossing werd gevonden waarin allen zich konden vinden.

5 Event Research Integrity in Belgium

Jaarlijks organiseert de VCWI een ontmoetingsdag voor al wie in Vlaanderen en Brussel beroepsmatig in aanraking komt met kwesties van wetenschappelijke integriteit, met name beleidsmakers, CWI-voorzitters, CWI-secretarissen en “*research integrity officers*” aan Vlaamse onderzoekinstellingen. Deelnemers leren er van ervaringen in binnenlandse zusterinstellingen, alsook van ontwikkelingen op internationaal vlak. Op 22 oktober 2021 organiseerde de VCWI, in plaats van een besloten ontmoetingsdag, het open publieksevent “Research Integrity in Belgium” naar aanleiding van de mandaatwissel onder de VCWI-leden.

Afzwaaiend voorzitter, Prof. André Van Steirteghem, blikte terug op het achtjarig bestaan van de commissie: achttien tweede adviezen, vier algemene adviezen, een jaarlijkse ontmoetingsdag en deelname aan internationale netwerking en samenwerking (onder meer via ENRIO). Hij gaf ook een analyse van het landschap wetenschappelijke integriteit in Vlaanderen, de rol van de VCWI en de uitdagingen voor de toekomst. In zijn voordracht identificeerde hij vier funderende kerndoelstellingen van de VCWI: (i) optimalisatie en harmonisering van CWI-werking; (ii) kwaliteitsvolle en faire behandeling van dossiers; (iii) ontwikkeling van een eenduidige en gedeelde visie op wetenschappelijke integriteit; en (iv) onderkennen van structurele problemen m.b.t. wetenschappelijke integriteit. Tenslotte zoomde deze stand-van-het-landschapsspeech ook in op zes uitdagingen die de VCWI identificeerde binnen het domein van wetenschappelijke integriteit: auteurschap, beoordeling van onderzoekers, conflict of interest, training rond wetenschappelijke integriteit, de rol van het juridische in CWI-procedures en het harmoniseren van de aanpak van integriteit in de verschillende instellingen. Drie van die zes aandachtspunten waren het onderwerp van een debat onder leiding van Heidi Mertes, met rectoren Caroline Pauwels en Luc Sels, CWI-voorzitter Geert Molenberghs, FWO secretaris-generaal Hans Willems en VCWI-lid Sabine Van Doorslaer.

De aanleiding voor dit event was de hersamenstelling van de VCWI (zie eerder in dit jaarverslag). André Van Steirteghem, voorzitter sinds de oprichting van de VCWI in 2013, nam een emotioneel afscheid van de VCWI en van een rijkgevulde carrière als wetenschapper. De KVAB bedankte hem namens het comité van toezicht met een unieke kleurrijke kleitablet van het kunstenaarsduo Robbert&Frank Frank&Robbert. André Van Steirteghem gaf de voorzittersfakkel over aan Gert Storms, gewoon hoogleraar experimentele psychologie aan de KU Leuven en copromotor van een onderzoeksproject om het onderzoeksklimaat inzake wetenschappelijke integriteit aan zijn instelling in kaart te brengen. Hij zal de VCWI de volgende vier jaar voorzitten.

Het voormiddagprogramma eindigde met een keynote talk “From Cancer to COVID-19, Does Science Self-Correct?” van dr. Ivan Oransky, oprichter van Retraction Watch, Editor in Chief van Spectrum en Distinguished Writer in Residence in het New York University's Arthur Carter Journalism Institute. KVAB-voorzitter en aantredend voorzitter van het Comité van Toezicht op de VCWI Elisabeth Monard sprak de conclusies en het dankwoord uit.

De namiddag van het dagevent “Research Integrity in Belgium” stond in het teken van de formele inauguratie van de *Commission Supérieure pour l'Intégrité Scientifique* (CSIS), en werd georganiseerd

door twee Franstalige *Académies Royales de Belgique*. Vast secretaris van de Académie Royale de Médecine de Belgique duidde de nood aan een Franstalige tegenhanger voor de VCWI. Minister voor onderzoek en hoger onderwijs van de Franse gemeenschap Valérie Glatigny sprak lof en steun uit voor het initiatief. Voorzitter van het comité van toezicht op de CSIS Danielle Balériaux stelde de leden van de adviescommissie en de toezichtcommissie voor. Secretaris-generaal van FNRS Véronique Halloin lichtte de blik van haar fonds toe op het bevorderen van wetenschappelijke integriteit. Voormalig eurocommissaris voor onderzoek Philippe Busquin belichtte de Europese dimensie. VCWI-voorzitter André Van Steirteghem gaf aan wat de VCWI die acht jaar had geleerd. Ererector ULiège Bernard Rentier legde uit waarom aandacht op integriteit een nieuwe manier van evalueren vergt. De dag werd afgesloten met een panelgesprek met de vicerectoren onderzoek van de Franstalige universiteiten, onder leiding van Béatrice Delvaux, hoofdredacteur van Le Soir.

6 Binnen- en buitenlandse contacten

De VCWI is als organisatie lid van ENRIO (*European Network of Research Integrity Offices*). Voorzitter André Van Steirteghem en secretaris Bert Seghers/Chris Bessemans namen deel aan de online ENRIO-vergaderingen op 23-24 maart 2021 en op 3-4 november 2021. Sinds ENRIO eind 2020 een vzw naar Belgisch recht werd, met wettelijke zetel in het Paleis der Academiën te Brussel, betaalt de VCWI ook een lidmaatschapsbijdrage.

Op 27, 28 en 29 september 2021 organiseerde het Finse tweedeadviesorgaan TENK, dat het voorzitterschap van ENRIO waarneemt, het ambitieuze “ENRIO 2021 Congress on Research Integrity Practice”, nadat het in 2020 door Covid uitgesteld werd. Voorzitters André Van Steirteghem en Gert Storms, net als secretaris Bert Seghers, namen deel aan dit online congres. ENRIO heeft de ambitie dit congres te blijven organiseren in de oneven jaren, wanneer er geen World Conference on Research Integrity gehouden wordt. ENRIO wil via een oproep de verhandelingen van het congres publiceren in een online micropublicatieserie.

Voorzitter en de secretaris van de VCWI zetten hun adviserende rol verder bij de oprichting van de *Commission Supérieure pour l'Intégrité Scientifique (CSIS)*, de zusterorganisatie van de VCWI voor Franstalig België. In het bijzonder ter voorbereiding van het lanceringsevent op 22 oktober en de eerste vergaderingen van de adviescommissie waren er veelvuldige contacten tussen VCWI en CSIS.

De secretaris beantwoordde diverse snelle vragen over wetenschappelijke integriteit, afkomstig uit de erkennende instellingen.

Het comité van toezicht nam op 5 mei 2021 akte van het jaarverslag 2020 en ging over diverse kwesties in dialoog met de voorzitter en de secretaris van de VCWI. Op basis van de binnengekomen voordrachten uit de instellingen legde het comité van toezicht op 9 juni 2021 een puzzel voor de hersamenstelling van de VCWI. Alle hoogleraren uit dit voorstel hebben aanvaard om lid te worden.